

KARTA PRZEDMIOTU**I. Dane podstawowe**

Nazwa przedmiotu	Diagnostyka inteligencji
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	Intelligence diagnostic
Kierunek studiów	Psychologia, II rok, semestr 4
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	Jednolite magisterskie
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	stacjonarne
Dyscyplina	psychologia
Język wykładowy	polski

Koordinator przedmiotu/osoba odpowiedzialna	Dr Ewa Sokołowska
---	-------------------

Forma zajęć (<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	semestr	Punkty ECTS
wykład	30	IV	5
konwersatorium			
ćwiczenia			
laboratorium	30	IV	
warsztaty			
seminarium			
proseminarium			
lektorat			
praktyki			
zajęcia terenowe			
pracownia dyplomowa			
translatorium			
wizyta studyjna			

Wymagania wstępne	W1- Podstawowa wiedza z zakresu problematyki inteligencji, uzyskana na wcześniejszych etapach studiów: definicje, teorie (współczesne i historyczne), zagadnienie dziedziczenia inteligencji oraz jej rozwoju.
-------------------	--

II. Cele kształcenia dla przedmiotu

C1 – przekazanie wiedzy na temat podstaw teoretycznych i metodologicznych związanych z pomiarem inteligencji
C2 – nabycie wiedzy na temat narzędzi – testów inteligencji i innych metod oceny poziomu umysłowego i powiązanych funkcji, ich struktury, wartości diagnostycznej i prognostycznej, możliwości interpretacji i ograniczeń
C3 - umiejętności korzystania z testów inteligencji ogólnej, skal rozwojowych, metod oceny aspektów funkcjonowania ważnych w diagnostyce niepełnosprawności intelektualnej oraz grupowych testów inteligencji
C4 – uwrażliwienie na problemy natury etycznej związanej z diagnostyką inteligencji, wymogami badań testowych, kwestie związane z przekazywaniem informacji uzyskanych w procesie diagnostycznym

III. Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Student/studentka posiada wiedzę na temat złożonej natury inteligencji, w tym czynników stymulujących/ utrudniających rozwój intelektualny, zależnie od etapu życia oraz sposobów ich uwzględniania w procesie diagnozowania, z poszanowaniem zasad etyki zawodowej psychologa	K_W07 K_W09
W_02	Student/studentka posiada wiedzę dotyczącą oceny rozwoju umysłowego w różnych fazach rozwojowych – od małego dziecka po osobę dorosłą.	K_W07
W_03	Student/studentka dysponuje wiedzą na temat różnych podejść w zakresie rozumienia i pomiaru inteligencji (z akcentem na występowanie różnic indywidualnych), na temat diagnozy, jej funkcji i koniecznych elementów oraz profesjonalnych kompetencji diagnostycznych; posiada też wiedzę na temat sposobu posługiwania się testem, obliczania wyników i ich interpretacji zgodnie z wymogami etyki zawodowej, szczególnie z poszanowaniem praw autorskich twórców testów psychometrycznych	W_09 W_13 W_14
W_04	Student/studentka posiada wiedzę w zakresie technik badania za pomocą prezentowanych skal, obliczania wyników i zasad interpretacji uzyskanych rezultatów. Zna wartość podstawowych metod diagnostycznych, ich zalety i ograniczenia oraz możliwości interpretacji klinicznej	K_W13
W_05	Student/studentka zna wartość podstawowych metod diagnostycznych, ich zalety i ograniczenia oraz możliwości interpretacji klinicznej;	K_W13
W_06	Student/studentka zna i ma świadomość zasad etyki zawodowej psychologa w zakresie prowadzenia badań diagnostycznych	K_W14
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Student/studentka posiada rozwinięte umiejętności badawcze: formułuje problemy badawcze, dobiera adekwatne metody i techniki diagnostyczne, w obrębie diagnostyki inteligencji	K_U02
U_02	Student/studentka posiada umiejętności potrzebne w zakresie stosowania indywidualnych/ grupowych testów inteligencji, badania małych dzieci i osób z niepełnosprawnością intelektualną	K_U07
U_03	Student/studentka potrafi dokonać poprawnej oceny, analizy i interpretacji wyników uzyskanych w procesie diagnozowania inteligencji i innych funkcji odpowiednio dobranym zestawem testów	K_U08
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	Student/studentka potrafi krytycznie ocenić dostępne testy do diagnozy inteligencji, dokonać adekwatnego wyboru narzędzia i poprawnej interpretacji uzyskanych wyników	K_K01

IV. Opis przedmiotu/ treści programowe

Treści programowe wykładu:

1. Standardy etyczne w procesie badania inteligencji. Definicje testu psychologicznego. Wymogi psychometryczne stawiane testom psychologicznym. Kryteria dobroci testu psychologicznego (rzetelność, trafność, standaryzacja, obiektywizacja, normalizacja)
2. Podstawowe kompetencje diagnostyczne. Kwestie związane z pomiarem inteligencji, procesem diagnostycznym i orzekaniem. Czynniki modyfikujące pomiar inteligencji. Kontrowersje i konsekwencje społeczne dotyczące testów inteligencji.
3. Rozwój rozumienia inteligencji – perspektywa historyczna. Definicje inteligencji. Fizjologiczne podstawy inteligencji. Dziedziczność inteligencji. Rola wychowania w kształtowaniu inteligencji. Znaczenie inteligencji w różnych obszarach psychospołecznego funkcjonowania osoby
4. Teorie inteligencji (czynnikiowe, poznawcze, biologiczne, emocjonalne/ społeczne, praktyczne) – przedstawiciele, definicje, modele inteligencji
5. Rodzaje testów inteligencji – perspektywa historyczna. Kryteria podziału skal inteligencji. Rozumienie ilorazu inteligencji. Diagnoza niepełnosprawności intelektualnej (d. upośledzenia umysłowego) i niedojrzałości społecznej (nieprzystosowania społecznego) – definicje, kryteria, typy
6. Diagnoza inteligencji, rozwoju psychomotorycznego i rozwoju motorycznego małego dziecka (historyczne m.in. Skala Inteligencji Psyche Cattell, Skala Rozwoju Psychomotorycznego Brunet-Lezine i aktualne m.in. Dziecięca Skala Rozwojowa). Skale inteligencji ogólnej dla dzieci (historyczne – m.in. Skala Termana-Merrill i aktualne – m.in. Skala Wechslera Inteligencji Ogólnej dla Dzieci).
7. Skale inteligencji: binetowskie (SB-5) i wechlerowskie (WISC-5; WAIS-R) – charakterystyka skal, sposoby interpretacji wyników
8. Certyfikowane szkolenia z zakresu Skali Stanford-Binet (SB5) – część teoretyczna.
9. Specyfika procesu diagnozowania sfery kognitywnej dzieci niepełnosprawnych - skale niewerbalne do badania dzieci /osób niepełnosprawnych fizycznie i/lub umysłowo (Skala Dojrzałości Umysłowej Columbia; Skala Inteligencji Leitera; Bezsłowny Test Inteligencji Snijders-Oomen SON; Test Rysunku Postaci Ludzkiej Goodenough-Harris).
10. Testy grupowe inteligencji i ocena ich przydatności do diagnozy sfery kognitywnej (Skale Matryc Ravena; Neutralne Kulturowo Testy Inteligencji Cattella; Bateria APIS-P(R) i APIS-Z, Ogólny Test Klasyfikacyjny, Diagnoza Możliwości Intelektualnych)
11. Rodzaje opinii i orzeczeń psychologiczno-pedagogicznych. Badania przesiewowe a badania diagnostyczne. Diagnoza dojrzałości (gotowości) szkolnej dziecka.

Treści programowe ćwiczeń:

1. Specyfika kontaktu z osobą badaną w zależności od kontekstu badania i używanych narzędzi psychologicznych. Podział metod do diagnozy inteligencji na standardowe i swobodne. Warunki diagnozowania niepełnosprawności intelektualnej
2. Dziecięca Skala Rozwojowa (DSR) – cel, procedura badania, obliczenia i interpretacja wyników
3. Neutralne Kulturowo Testy Inteligencji Cattella – cel, procedura badania, obliczenia i interpretacja wyników
4. Testy Matryc Ravena – cel badania, sposób obliczania wyników, interpretacja wyników.
5. Skale Inteligencji i Rozwoju IDS, IDS-2 oraz IDS-P - cel badania, sposób obliczania wyników, interpretacja. Ocena dojrzałości szkolnej

6. Skale do badania osób z określoną niepełnosprawnością – COLUMBIA Skala dojrzałości umysłowej – cel, procedura badania i interpretacja wyników.
7. Międzynarodowa Wykonaniowa Skala Leitera – cel, procedura badania, obliczenia i interpretacja wyników
8. Skala Inteligencji Stanford-Binet 5 (SB5) - cel badania, sposób obliczania wyników, interpretacja wyników
9. Charakterystyka Skali Inteligencji Wechslera dla Dzieci WISC-5. Sposób badania, oceny odpowiedzi i obliczania wyników. Analiza profilu i interpretacja wyników badań. Opracowanie opinii psychologicznej z uwzględnieniem praktycznych zaleceń rozwojowych.
10. Charakterystyka Skali Inteligencji Wechslera dla Dorosłych WAIS – R (PL). Sposób badania, obliczenia, ocena wyników, analiza profilu i interpretacja. Opracowanie opinii psychologicznej i rozmowa postdiagnostyczna
11. Bateria Testów APIS (P i Z) - cel badania, sposób obliczania wyników, interpretacja
12. Wybór swobodnych narzędzi diagnozy intelektu (tu: obserwacja; próbki wydarzeń(sytuacyjne); wywiad i rozmowa psychologiczna, zabawa; eksperymenty kliniczne)
13. Studium przypadku. Opracowanie opinii psychologicznej z uwzględnieniem praktycznych zaleceń rozwojowych

V. Metody realizacji i weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
W_01	Wykład klasyczny; konwersatoryjny; wykład problemowy; dyskusja	Pytania w teście wiadomości/ kolokwium dotyczące diagnozy procesów rozwojowych w obszarze inteligencji z uwzględnieniem różnych kontekstów społecznych; pytania w dyskusji	Ocenione odpowiedzi na pytania w kolokwium/ egzaminacyjne, zapis odpowiedzi na zadane pytania w pracy grupowej
W_02	Wykład klasyczny; konwersatoryjny; praca w grupie z wykorzystaniem studiów przypadków (też z wykorzystaniem wypełnionych protokołów testów psychometrycznych)	Pytania w teście wiadomości/ kolokwium skupione na kulturowych i biologicznych uwarunkowaniach procesów poznawczych; pytania w dyskusji	Ocenione odpowiedzi na pytania w kolokwium/ egzaminacyjne; notatki z pracy grupowej
W_03	Praca grupowa ze studium przypadku (informacji zwrotnej dla osoby uczestniczącej w diagnozie, ze wskazówkami dotyczącymi pracy własnej)	Pytania dotyczące rozmowy post-diagnostycznej i uwzględnienia w niej zasad promocji zdrowia i zdrowego trybu życia	Ocenione odpowiedzi na pytania; notatki z pracy grupowej

W_04	Praca w grupie z wykorzystaniem podręczników do testów i pomocy testowych; dyskusja	Pytania dotyczące ochrony własności intelektualnej i prawa autorskiego w odniesieniu do typowych narzędzi wykorzystywanych w diagnozie intelektualnych możliwości	Ocenił odpowiedzi na pytania; notatki z pracy grupowej
UMIEJĘTNOŚCI			
U_01	Studium Przypadku	Sprawdzenie wykonanego studium pod kątem zaprezentowania umiejętności diagnozowania i projektowania działań praktycznych	Ocena wykonanego studium pod kątem rozmowy post-diagnostycznej – zaprojektowania ewentualnych działań pomocowych
U_02	Studium Przypadku	Sprawdzenie czy w dokonanej analizie wyników przejawiały się umiejętności uwzględniania wielu motywów i wzorów ludzkich zachowań adaptacyjnych	Oceniła złożoność analizy funkcjonowania intelektualnego (w tym uwzględniania czynników modyfikujących pomiar inteligencji)
U_03	Studium Przypadku	Sprawdzenie umiejętności wybrania działania promocyjnego przy stwierdzeniu prawidłowego funkcjonowania intelektualnego lub profilaktyczno-interwencyjnego przy stwierdzeniu niepełnosprawności intelektualnej	Ocena adekwatności zaleceń/ proponowanych działań praktycznych mających na celu promowanie prawidłowego rozwoju osób lub wspomaganie go przy stwierdzeniu nieprawidłowości rozwoju intelektualnego
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
K_01	Dyskusja, praca w parach; praca w grupach.	Obserwacja krytycznej analizy	Odniesienie się bezpośrednio do jakości wypowiedzi (jej adekwatności i merytoryczności w dostrzeżeniu słabych i mocnych stron stosowanych metod diagnostycznych)

VI. Kryteria oceny, wagi...

Kryteria oceny i sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia

Ocena niedostateczna

-Kryteria dla egzaminu

(W) – Student/ka nie posiada wiedzy z zakresu diagnostyki inteligencji, podstaw teoretycznych i metodologicznych związanych z badaniem inteligencji

Wynik egzaminu – poniżej 60%.

-Kryteria dla laboratorium

(W) – Student/ka nie dysponuje wiedzą na temat prezentowanych testów.

(U) – Student/ka nie posiada umiejętności niezbędnych do przeprowadzenia procesu diagnostycznego odpowiednio dobranym zestawem testów, nie potrafi posługiwać się prezentowanymi narzędziami oceny poziomu umysłowego.

(K) - Student(ka) nie operuje w sposób krytyczny wiedzą z diagnostyki inteligencji, nie potrafi zastosować wiedzy w konkretnym przypadku, jak też zaplanować i przeprowadzić postępowania diagnostycznego zgodnie z zasadami etyki zawodowej psychologa.

Ocena dostateczna

-Kryteria dla egzaminu

(W)– Student/ka posiada elementarną wiedzę z zakresu diagnostyki inteligencji.

Wynik egzaminu – poniżej 70%.

-Kryteria dla laboratorium

(W) – Student/ka posiada elementarną wiedzę z zakresu podstaw teoretycznych i metodologicznych związanych z badaniem inteligencji prezentowanych testów.

(U) – Student/ka posiada niektóre umiejętności niezbędne do przeprowadzenia procesu diagnostycznego odpowiednio dobranym zestawem testów, potrafi posługiwać się niektórymi narzędziami oceny poziomu umysłowego.

(K) – Student/ka w sposób mało krytyczny posługuje się wiedzą z zakresu diagnostyki inteligencji, posiada elementarne kompetencje w celu zaplanowania i przeprowadzenia postępowania diagnostycznego, ma elementarną wrażliwość i świadomość zasad etyki zawodowej psychologa.

Ocena dobra

-Kryteria dla egzaminu

(W)– Student/ka posiada dość duży zasób wiedzy w zakresie diagnostyki inteligencji

Wynik egzaminu – przynajmniej 80%.

-Kryteria dla laboratorium

(W) – Student/ka posiada dość duży zasób wiedzy w zakresie podstaw teoretycznych i metodologicznych związanych z badaniem inteligencji za pomocą prezentowanych

(U) – Student/ka posiada spore umiejętności niezbędne do przeprowadzenia procesu diagnostycznego, potrafi dokonać doboru właściwych metod badania, potrafi dobrze posługiwać się narzędziami oceny poziomu umysłowego.

(K) – Student/ka potrafi zaplanować postępowanie diagnostyczne, umie zastosować posiadaną wiedzę w praktyce, posiada wystarczające kompetencje do przeprowadzenia postępowania diagnostycznego, ma znaczną wrażliwość i świadomość norm i zasad etyki zawodowej psychologa.

Ocena bardzo dobra

-Kryteria dla egzaminu

(W) – Student/ka posiada szeroką wiedzę z zakresu diagnostyki inteligencji

Wynik egzaminu – przynajmniej 95%.

-Kryteria dla laboratorium

(W)– Student/ka posiada szeroką wiedzę z zakresu podstaw teoretycznych i metodologicznych związanych z badaniem inteligencji i innych funkcji, jak też dysponuje wiedzą na temat prezentowanych testów, ich podstaw teoretycznych, budowy, sposobu badania, oceny i interpretacji wyników.

(U) – Student/ka posiada umiejętności niezbędne do przeprowadzenia procesu diagnostycznego odpowiednio dobranym zestawem testów, potrafi właściwie posługiwać się prezentowanymi narzędziami oceny poziomu umysłowego.

(K) – Student/ka w sposób krytyczny operuje wiedzą z diagnostyki inteligencji, potrafi zastosować tę wiedzę w konkretnym przypadku, jak też zaplanować i przeprowadzić postępowania diagnostyczne zgodnie z wymogami i zasadami etyki zawodowej psychologa.

Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	60 (30 wykład + 30 ćwiczenia)
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	90

VII. Literatura

Literatura podstawowa

1. APA (2010). Ethical Principles of Psychologist and Code of Conduct. Dostęp z: www.apa.org/ethics/code/index.aspx
2. Brzeziński, J., Chyrowicz, B., Toeplitz, Z., Toeplitz-Winiewska, M. (2019). Etyka zawodu psychologa (s. 261-348). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
3. Deary, I. J. (2012). Inteligencja. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
4. EFPPA (1995) – *Meta-code of ethics*. Dostęp z: <https://europsy-bg.com/wp-content/uploads/2022/02/EFPA-Meta-Code-of-Ethics-original.pdf>
5. Filipiak, M., Paluchowski, Wł. J., Zalewski, B., Tarnowska, M. (red.) (2015). Diagnostyka psychologiczna: kompetencje i standardy. Wybrane zagadnienia (s. 14-104). Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
6. Fronczyk, K. (red.) (2009). Psychometria – podstawowe zagadnienia. Warszawa: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania
7. Hornowska, E., Brzezińska, A.I., Appelt, K., Kaliszewska-Czeremska, K. (2014). *Rola środowiska w rozwoju małego dziecka – metody badania*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar
8. Krasowicz-Kupis, G., Wiejak, K. (2008). Skala inteligencji Wechslera dla dzieci (WISC-R) w praktyce psychologicznej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
9. Krasowicz-Kupis, G., Wiejak, K., Gruszczyńska, K. (2015). Katalog metod diagnozy rozwoju poznawczego dziecka na etapie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Tom 1. Narzędzia dostępne w poradniach psychologiczno-pedagogicznych i szkołach. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych. Dostęp z: <http://eduentuzjasci.pl/publikacje-ee-lista/inne-publicacje/1141-katalog-metod-diagnozy-rozwoju-poznawczego-dziecka-na-etapie-edukacji-przedszkolnej-i-wczesnoszkolnej.html>
10. Matczak, A. (1994). Diagnostyka intelektu. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
11. Standardy diagnozy psychologicznej uchwalone przez Ogólnopolską Sekcję Diagnostyki Psychologicznej PTP z dn. 21.06.2014r. Dostęp z: <http://psychologia-konsultanci.pl/wp-content/uploads/2017/08/STANDARDYDIAGNOZYPSYCHOLOGICZNEJPTP.pdf>
12. Stemplewska-Żakowicz, K. (2009). Diagnostyka psychologiczna. Diagnostowanie jako kompetencja profesjonalna. Gdańsk: GWP.
13. Wiejak, K., Krasowicz-Kupis, G. (red.) (2011). Kliniczne zastosowania skal inteligencji D. Wechslera. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
14. Wytyczne Międzynarodowej Komisji ds. Testów dotyczące stosowania testów: wersja polska. Z 2000r. Dostęp z: https://www.intestcom.org/files/guideline_test_use_polish.pdf

Literatura uzupełniająca

1. APA (2006) Presidential Task Force on Evidence-Based Practice. Evidence-Based Practice in Psychology. *American Psychologist*, 61 (1), 271-285.
2. Bednarek, D. (2016). Zawód psycholog. Regulacje prawne i etyka zawodowa. Warszawa: PWN.
3. Brzezińska, A. (2004). Dziecko w badaniach psychologicznych. W: J. Brzeziński i M. Toeplitz-Winiewska (red.), *Etyczne dylematy psychologii* (s. 193-223). Warszawa: Academica Wyd. SWPS.
4. Brzeziński, J., Gaul, M., Hornowska, E., Jaworowska, A., Machowski, A., Zakrzewska, M. (2004). Skala Inteligencji D. Wechslera dla Dorosłych. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
5. Brzeziński, J., Hornowska, E. (red.) (1998). Skala inteligencji Wechslera WAIS-R. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

6. Ciechanowicz, A. (1990). Skala dojrzałości umysłowej Columbia. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
7. Dajek, E (1975). Próba oceny wartości diagnostycznej skali dojrzałości umysłowej Columbia (CMMS). *Studia Philosophiae Christianae*, 11(1), 215-224
8. Jaworowska, A. (1996). Co to jest test psychologiczny? W: A. Ciechanowicz, A. Matczak (red.): Testy: prawo, praktyka. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP
9. Jaworowska, A (1997). Międzynarodowa Wykonaniowa Skala Leitera P-93. Normy tymczasowe dla dzieci głuchych w wieku 3 do 5 lat. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
10. Jaworowska, A. (2009). Co polscy psychologowie sądzą o testach. *Nowiny Psychologiczne*, 1, 5-21.
11. Jaworowska, A., Matczak, A., Fecenec, D. (2012). IDS – Skale Inteligencji i Rozwoju dla Dzieci w wieku 5–10 lat. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
12. Jaworowska A., Matczak A., Szustrowa T. (2009). Międzynarodowa Wykonaniowa Skala Leitera P-93. Polska standaryzacja 1993: populacja ogólna 3–15 lat, dzieci głuche 3–14 lat. Podręcznik. II wydanie. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
13. Jaworowska, A., Szustrowa, T. (2011). Test Matryc Ravena w wersji Kolorowej TMK. Formy: Klasyczna i Równoległa. Podręcznik. Wydanie 3 niezmienione. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych.
14. Koć-Januchta, M. (2013). Neutralny Kulturowo Test Inteligencji Cattella – Wersja 1 CFT 1-R. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
15. Kodeks etyczno-zawodowy psychologa (1994) – Polskie Towarzystwo Psychologiczne (PTP). Dostęp z: <https://psych.org.pl/dla-psychologow/kodeks-etyczny>
16. Kodeks etyczny PAN (2001): „Dobre obyczaje w nauce. Zbiór zasad i wytycznych”. Dostęp z: https://ken.pan.pl/images/2001_ZbiorWytycznych.pdf
17. Kościelska, M. (2011). Wspomaganie rozwoju osób z niepełnosprawnością intelektualną. W: J. Trempała (red.), *Psychologia rozwoju człowieka* (s.433-445). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
18. Kowalik, S. (1984). Zasady interpretacji Skali Wechslera w praktyce diagnostycznej. W: J. Brzeziński (red.). *Wybrana zagadnienia z psychometrii diagnostyki psychologicznej*. Poznań: Wyd. UAM. (s. 151-181).
19. Matczak, A., Jaworowska, A., Ciechanowicz, A., Fecenec, D., Stańczak, J., Zalewska, E. (2007). DSR. Dziecięca Skala Rozwojowa. Skala wykonaniowa. Skala obserwacyjna. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
20. Matczak, A., Jaworowska, A., Ciechanowicz, A., Stańczak, J., Zalewska, E. (2005). Bateria testów APIS-P (R). Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
21. Matczak, A., Jaworowska, A., Szustrowa, T., Ciechanowicz, A. (1995). Bateria testów APIS-Z. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
22. Matczak, A., Jaworowska, A., Wójtowicz-Dacka, M., Piotrowska, A., Kosmowska, B. (2009). DSR. Dziecięca Skala Rozwojowa. Skala wykonaniowa. Aneks. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
23. Matczak, A., Piotrowska, A., Ciarkowska, W. (2008). Skala Inteligencji Wechslera dla Dzieci – wersja zmodyfikowana. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP, (wydanie trzecie, poprawione).
24. Paluchowski, Wł. J. (2007). Diagnostyka psychologiczna. Proces – narzędzia - standardy. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i profesjonalne.
25. Paluchowski, Wł. J. (2006) Diagnostyka psychologiczna. Podejście ilościowe i jakościowe. Warszawa: Wydawnictwo naukowe Scholar.
26. Paluchowski, Wł. J. (2010). Diagnostyka oparta na dowodach empirycznych - czy potrzebny jest „polski Buros”? *Roczniki Psychologiczne*, 13 (2), 7-28.

27. Radtke, B. M., Sajewicz-Radtke, U. (2017). Skala Inteligencji Stanford Binet 5 w praktyce diagnostycznej. Materiały szkoleniowe. Gdańsk: Pracownia Testów Psychologicznych i Pedagogicznych
28. Raven, J., Raven J. C., Court, J. H. (2000). Podręcznik do Testu Matryc Ravena oraz Skali Słownikowych, 3 Wersja Standard (TMS). Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
29. Recenzja testu psychologicznego Skale Inteligencji Stanford-Binet. Piąta Edycja (SB5). Wydana w Polsce przez Pracownię Testów Psychologicznych i Pedagogicznych na licencji wydawnictwa PRO-ED (USA) dla Komisji ds. Testów Psychologicznych KP PAN. Dostęp z: http://www.kompsych.pan.pl/images/Komisja_Test%C3%B3w/Recenzja_Stanford_Binet_5_2018-04-05_p.pdf
30. Roid, G. H., Sajewicz-Radtke, U., Radtke, B. M., Lipowska, M. (2017) Skale Inteligencji Stanford-Binet, Edycja Piąta. Podręcznik Diagnosty. Gdańsk: Pracownia Testów Psychologicznych i Pedagogicznych.
31. Sochacka, K. (2019). Problemy z pomiarem inteligencji skalami Wechslera–WISC-R i WAIS-R (PL). *Eruditio et Ars*, 1, 1-9. Dostęp z: http://195.117.226.27:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/304/09_Eruditio_et_Ars_II_Krystyna_SOCHACKA.pdf?sequence=1
32. Stemplewska-Żakowicz, K, Paluchowski, Wł. J. (2008). Podstawy diagnozy psychologicznej. W: J. Strelau i D. Doliński (red.). *Psychologia. Podręcznik akademicki. Tom 2* (s. 25-94). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
33. Strelau, J. (1997). *Inteligencja człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Żak.
34. Ustawa o zawodzie psychologa (z dnia 8 czerwca 2001). Dostęp z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20010730763>